

καμινάδα, τό άσπρο φεγγάρι τής μέρας.

Τέλειωσε άπό κεί ό Χαράλαμπος καί βγήκε πάλι στή λεωφόρο. Βάδιζε άπάνω στή χρυσή τομή τής πολιτείας. Τραβοῦσε γιά τήν άποθήκη του άφήνοντας άργά πίσω του: δυό μεγάλα κτιριακά συγκροτήματα, τέσσερις έκκλησίες, μία βιβλιοθήκη, πέντε αίθουσες ύποδοχής καί άκροάσεως, μία όπλοθήκη, μία αίθουσα τροπαιών, ένα εκπαιδευτήριο, τρία έστιατόρια, δύο λουτρά, έναν ίππόδρομο κι έξι φυλακές.

Τραβοῦσε έτσι άδέσποτα κι ήταν όλόκληρος μία άπουσία, έντός, εκτός καί επί τά αυτά. Στή σκέψη του μέσα έπαιζε ένα βαρύ κομπολόι κι οὔτε πού νοιαζότανε, άς ποῦμε, γιά τό δίλημμα ενός ύφάσματος πού δέν ξέρει τί νά γίνει: σημαία ή κυλότα.

Νάσος Θεοφίλου

ΣΤΑΣΕΙΣ



▼
Πρίν πέντε χρόνια τέτιον καιρό (Όχτώβρης 71) πρωτοκυκλοφόρησε τό τραμ. Γιά τήν «έπέτειο» αυτή, είχαμε δυό εύγενικά δώρα: τό πρώτο είναι τό παρακάτω κείμενο άπό τό σημειωματάριο του Φράντς Κάφκα, γραμμένο τό 1910 πού τό μετάφρασε καί μάς τό φερε ό φίλος μας Τάκης Γιανούδης:

Τήν χορεύτρια Έντουάρντοθα —πού λατρεύει τή μουσική— συνοδεύουν παντού, άκόμα καί μέσα στό τραμ. δυό βιολιστές, γιά νά παίζουν βιολί όταν τό θελήσει. Άλλωστε πουθενά δέ γράφει ότι άπαγορεύεται νά παίξει κανείς βιολί μέσα στό τραμ. Άρκει τό κομάτι πού παίζεις ν' άρέσει στούς άλλους επιβάτες κι ύστερα νά μη θγάλεις δίσκο. Όπωσδήποτε στήν άρχή παρατηρείται κάποια έκπληξη στούς επιβάτες, πού θά βρίσκουν ότι ό τόπος δέν είναι κατάλληλος, αλλά αυτόμόνο γιά λίγο. Γιατί όταν τό τραμ θά έχει αναπτύξει όλη του τήν ταχύτητα, έτσι πού άπό τίς χαραμάδες του άκούγεται ό άέρας νά σφυρίζει καί τό τραμ περνά έναν ήσυχο δρομάκο. τότε ή μουσική αυτή άκούγεται όμορφη.



▼ Τό άλλο δῶρο είναι τοῦ σικελοῦ λαϊκοῦ ποιητῆ Ignazio Buttitta. Ὁ Buttitta εἶναι τελείως ιδιόμορφος ποιητής πού τό ἔργο του, γραμμένο στή διάλεκτο τοῦ τόπου του, ἔχει μεταφραστεῖ σέ πολλές γλώσσες (ἤδη ἐτοιμάζεται κι ἐλληνική ἐκδοση). Ὅταν ἔμαθε γιά τό τράμ, συνδυάζοντας μνήμες ἀπό τή Θεσσαλονίκη, ἔγραψε τό παρακάτω ποίημα, πού μετάφρασε ἀπ' τά σικελιώτικα ὁ Θόδωρος Ἰωαννίδης:

Τό τράμ τῆς Θεσσαλονίκης
τό σταματήσαν στίς γραμμές
τοῦ κόψανε τά πόδια
σκίσανε τό ἡμερολόγιο.

"Ἐμεινε δίχως ἀνάσα
κάτω ἀπ' τή βροχή,
κάτω ἀπ' τό χιόνι
κάτω ἀπ' τόν ἥλιο πού ἔκαιγε.

Τό τράμ ὅμως
τό τράμ τῆς Θεσσαλονίκης
δέν ἔπαψε νά προχωράει
περπατοῦσε στό σκοτάδι,
τή νύχτα περπατοῦσε
ὅταν οἱ δρόμοι ἦταν ἔρημοι
κι οἱ φύλακες κοιμόταν στίς καζέρμες.

Τό πρωί
οἱ ἐργάτες
περνώντας
χιτυοῦσαν τή λαμαρίνα
μέ τήν κλειστή γροθιά τους
τό χαιρετούσανε:
ξέρινε πώς ἀργά ἢ γρήγορα
θά ξεκινούσε καί πάλι πιό δυνατὸ ἀπό πρῶτα
φορτωμένο μέ τίς ἐλπίδες τῶν φτωχῶν.

▼ Τό θέμα τοῦ Μάνου Χατζιδάκι μέ τήν ΕΡΤ δέν ἔχει μέχρι τούτη τή στιγμή βρεῖ τή λύση του. Ἔτσι κι ἀλλιῶς, τό τράμ κι οἱ φίλοι του στέκονται στό πλευρὸ τοῦ Μάνου Χατζιδάκι καί στήν προσπάθειά του νά μᾶς μάθει ν' ἀκούμε καλύτερα.

Τώρα ξεκίνησε καί πάλι, προχωράει,
τό σπρώχνουν μπράτσα καί στήθια ἰδρωμένα
περνάει ἀπ' τίς φτωχογειτονιές
σίγουρο πώς θά φτάσει στό μεγάλο λιμάνι
ὅπου οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδέρφια
κι ὅλες οἱ καρδιές μιὰ μόνο καρδιά.

Ξεκίνησε,
ξεκίνησε τό τράμ τῆς Θεσσαλονίκης:
χέρια δέν ἔχει
κι ὅμως ἀγκαλιάζει τοὺς φτωχοὺς
στόμα δέν ἔχει
κι ὅμως τοὺς ἰσχυροὺς καταριέται.
"Ἐχει καρδιά, καρδιά!
καί τή μοιράζει κομμάτι κομμάτι
σάν ψωμί.

Ἰνιάτσιο Μπουτίτα, 5/7/76 Σικελία.



Με την ευκαιρία των παράλληλων εκθέσεων του στον Πανσέληνο (4—21.11.76) και στη Διαγώνιο (1—13.11.76) Θεσσαλονίκης, ο ζωγράφος Στέλιος Μαυρομάτης υπόγραψε ειδικά για τό τραμ ένα ένα τὰ αντίτυπα της «Σύνθεσης» της σελίδας 217.

Η «Σύνθεση» (70X90 εκ.) του Νίκου Έγγονόπουλου βρίσκεται στην Πινακοθήκη του Δήμου Θεσσαλονίκης και φωτογραφήθηκε από τό Στάθη Τσεκούρα.

Τό διήγημα του Μένη Κουμανταρέα «Ντέ!..» άρχισε νά γράφεται σέ μιά πρώτη μορφή γύρω στό τέλος της δεκαετίας του '60. Αναθεωρήθηκε και ολοκληρώθηκε άπ' τόν συγγραφέα φέτος τό Σεπτέμβρη.

«Η παιδική ηλικία του δέντρου της γνώσεως του κακού» της Νατάσας Χατζιδάκι πρωτοδιαβάστηκε τό Μάη του '75 στή σειρά εκδηλώσεων «Νέοι Δημιουργοί» της Ωρας.

ΣΤΑΣΕΙΣ: Βιβλία

Όδυσσέα Έλύτη: Δεύτερη Γραφή. Ίκαρος 1976

Νίκου Καχτίση: Έργα 1, Κέδρος 1976

Κώστα Λαζανά: Μνήμη άνέμων ό Άνεμος, Κέδρος 1976

Γιώργου Μανιώτη: Άγία Κυριακή, Θεσσαλονίκη 1976

Μανόλη Μιχαλάκη: Γράμμα στή μάνα μου, Άθήνα 1975

Νίκου Πλατή: Γκούντ Μπάι μίστερ Πάπ, Άθήνα 1976

Διονύση Χαριτόπουλου: Δανεικιά γραβάτα, Έγνατία 1976

Δημήτρη Χατζή: Τό διπλό βιβλίο, Έξάντας 1976

τραμ

ENA OXHMA

Γιώργος Άγγέλου, Άλέξης Άκριθάκης, Έρση Άνδρέου

Κωστής Άνδρουλιδάκης, Ήλιος Άντωνόπουλος, Ξάνθιμος Βύσσιος

Νίκος Γκάτσος, Άλεξάνδρα Δεληγεώργη, Πέννυ Δεληγάννη, Έλλη Έγκλουθή

Όδυσσέας Έλύτης, Άνδρέας Έμπειρικός, Βασίλης Ήλιόπουλος, Γ. Θέμελης

Πάνος Θεοδωρίδης, Χάρης Ίωαννίδης, Γιώργος Ίωάννου, Κ.Π. Καβάφης

Δημήτρης Καλοκύρης, Δ.Ν. Καρούζος, Μαρριάννα Κριεζή, Γιάννης Λαλάτσος

Θέμης Λιβεριάδης, Κώστας Λούστας, Λία Μεγάλου, Γιάννης Μεκάσης

Κωστούλα Μητροπούλου, Παύλος Μοσχίδης, Μανόλης Ξεζάκης

Η.Χ. Παπαδημητρακόπουλος, Γρηγόρης Πεντζίκης, Ήλιος Πετρόπουλος

Μιχάλης Πέτσος, Γ.Π. Σαββίδης, Μίλτος Σαχταύρης, Γιώργος Σεφέρης

Μίμης Σουλιώτης, Κώστας Ταχτσής, Άλέξης Τραιανός, Άλέκος Φασιανός

Κώστας Χέλμης, Γιώργος Χουλιάρas

The Beatles, Jorge Luis Borges, Ileana Bratu, Maria-Rosa Garbero, Rick Griffin, Peter Handke, John Lennon, Kurt Marti, W.S. Merwin, Steinberg, Sandor Szathmari

Όκτώβρης 1971 — Άπριλιος 1972

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

1-5